

Lovforslag nr. L 46. Fremsat den 11. oktober 1988 af justitsministeren (Ninn-Hansen)

Forslag

til

Lov om krigsmateriel m.v.

§ 1. Lovens regler om krigsmateriel finder anvendelse på:

- 1) Materiel, som er konstrueret til militær anvendelse, og som ikke finder civil anvendelse.
- 2) Skydevåben, bortset fra våben der er specielt konstrueret til jagtbrug, sportsbrug eller lignende.
- 3) Ammunition, som kan anvendes til militære formål.
- 4) Krudt og sprængstoffer.
- 5) Komponenter og dele, som er konstrueret til at anvendes i materiel m.v., som nævnt ovenfor, og som ikke finder civil anvendelse.

Stk. 2. Virksomheder, som staten ejer, er ikke omfattet af loven.

§ 2. Krigsmateriel må kun fremstilles, hvis justitsministeren giver tilladelse dertil. Justitsministeren fastsætter de nærmere vilkår for tilladelsen.

Stk. 2. Tilladelse kan kun gives til virksomheder, der opfylder betingelserne i §§ 4-6.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om form og indhold for ansøgninger om tilladelse.

§ 3. En tilladelse efter § 2, stk. 1, kan tilbagekaldes, når særlige forhold taler derfor.

§ 4. Krigsmateriel må fremstilles i personligt drevne virksomheder, hvis indehaveren er dansk statsborger. Aktieselskaber, anpartsselskaber, andelsselskaber eller lignende, som

fremstiller krigsmateriel, skal have hjemsted i Danmark.

§ 5. Direktører og prokurister i virksomheder, som fremstiller krigsmateriel, skal være danske statsborgere. Mindst 80 pct. af bestyrelsesmedlemmerne skal ligeledes være danske statsborgere.

§ 6. I en virksomhed, som fremstiller krigsmateriel, skal mindst 60 pct. af selskabskapitalen være dansk ejet. Udlændinge må dog tilsammen kun eje en så stor del af selskabskapitalen i et selskab eller lignende, at de tilsammen højst repræsenterer 20 pct. af stemmerne.

Stk. 2. Udlændinge må i øvrigt ikke gennem besiddelse af kapital eller på anden måde udøve bestemmende indflydelse på en virksomhed, der producerer krigsmateriel.

Stk. 3. Aktierne i et selskab, som fremstiller krigsmateriel, skal udstedes på navn.

§ 7. Virksomheder, som fremstiller krigsmateriel, må kun optage udenlandske lån eller lån med udenlandsk garanti med samtykke fra justitsministeren.

§ 8. Justitsministeren afgiver hvert år til det udenrigspolitiske nævn en beretning om antallet af tilladelser efter § 2 til fremstilling af krigsmateriel, samt om hvilke former for krigsmateriel, tilladelserne omfatter.

§ 9. Justitsministeren kan fastsætte regler om salg af krigsmateriel, herunder om at salg kun må ske med ministerens tilladelse.

§ 10. Virksomheder, som fremstiller krigsmateriel, er underkastet tilsyn af Statens Våbenkontrol.

Stk. 2. Statens Våbenkontrol består af 5 medlemmer. Justitsministeren udnævner våbenkontrollens formand, forsvarsministeren udnævner 2 medlemmer og industriministeren og økonomiministeren udnævner hver 1 medlem.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte en foretningsorden for våbenkontrollen.

§ 11. Virksomheder, som fremstiller krigsmateriel, skal efter anmodning give Statens Våbenkontrol enhver oplysning om virksomheden og dens produktion, herunder om økonomiske og regnskabsmæssige forhold. Våbenkontrollen har adgang til foretningsbøger af enhver art, aktiebøger, regnskabsbilag, kontrakter og andet materiale, som efter våbenkontrollens skøn er nødvendigt for våbenkontrollen.

Stk. 2. Virksomheden skal senest 3 måneder efter regnskabsårets slutning indsende årsregnskab til våbenkontrollen.

§ 12. Statens Våbenkontrol eller de personer, som våbenkontrollen bemyndiger dertil, har til enhver tid uden retskendelse og mod behørig legitimation adgang til virksomheder, der fremstiller krigsmateriel, med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for våbenkontrollens virksomhed.

Stk. 2. Ansatte i virksomheden og dens indehaver skal efter våbenkontrollens bestemmelser yde våbenkontrollen vejledning og hjælp under tilsyn efter stk. 1.

§ 13. Justitsministeren fastsætter regler om, at virksomheder, som har tilladelse til fremstilling af krigsmateriel, skal betale en årlig afgift til dækning af omkostningerne ved administrationen af denne lov.

§ 14. Justitsministeren kan tillade, at en virksomhed, som fremstiller krigsmateriel, er undtaget fra bestemmelserne i §§ 2-7, hvis den

- 1) kun i ringe omfang fremstiller krigsmateriel,
- 2) udelukkende fremstiller sprængstoffer eller krudt, eller

- 3) udelukkende beskæftiger sig med underordnede delprocesser i fremstillingen.

Stk. 2. En tilladelse efter stk. 1 kan tilbagekaldes, hvis særlige forhold taler derfor.

§ 15. Den, som nægter at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel, fortaber ikke herved retten til dagpenge efter lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. Den pågældende fortaber heller ikke retten til ydelser efter lov om social bistand.

Stk. 2. Arbejdsministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af reglen i stk. 1, 1. pkt. Der kan herunder fastsættes regler om tavshedspligt om virksomhedens fremstilling af krigsmateriel.

Stk. 3. Fastsættes der efter stk. 2 regler om tavshedspligt, finder straffelovens § 152 og §§ 152 c-152 e tilsvarende anvendelse på overtrædelse af sådanne regler.

§ 16. Med bøde eller hæfte straffes den, der

- 1) overtræder § 2, stk. 1, § 7, § 12, stk. 2,
- 2) tilsidesætter vilkår for en tilladelse, eller
- 3) undlader efter anmodning at give oplysninger m.v. til Statens Våbenkontrol.

Stk. 2. Straffen kan under skærpene omstændigheder stige til fængsel i indtil 1 år.

Stk. 3. I forskrifter, der udstedes efter loven, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 4. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab, anpartsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

§ 17. I våbenloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 529 af 11. december 1985, som ændret ved lov nr. 861 af 23. december 1987, foretages følgende ændringer:

1. § 6, stk. 1, nr. 3, affattes således:
  - »3. krigsmateriel omfattet af lov om krigsmateriel m.v.«
2. I § 6 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:
  - »Stk. 2. Krigsmateriel må kun eksporteres til lande, om hvilke der ingen anledning er til at antage, at de vil anvende våbne i strid med FN-pagten eller til intern undertrykkelse.«

Stk. 2. bliver herefter stk. 3.

3. I § 10, *stk. 4*, ændres »§ 73« til »*kapitel 73*«.

§ 18. Loven træder i kraft den 1. april 1989.

Stk. 2. Lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986, ophæves.

Stk. 3. Tilladelser til fremstilling af krigsmateriel, som er meddelt, bortfalder ikke ved lovens ikrafttræden.

§ 19. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland. Loven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne eller Grønland med de afvigelser, som landsdelenes særlige forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Ved folketingsbeslutning af 19. maj 1987 (B99 blad nr. 916) om produktion og eksport af krigsmateriel blev regeringen opfordret til at fremsætte forslag til revision af lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986. Beslutningsforslaget indeholdt de nærmere retningslinier for lovforslaget og for en ændring af våbenlovens § 6 om eksport af våben og krigsmateriel, jf. lovbekendtgørelse nr. 529 af 11. december 1985, som ændret ved lov nr. 861 af 23. december 1987. Forslaget til folketingsbeslutning blev fremsat den 22. januar 1987, Folketingstidende 1986/87, Folketingets forhandlinger, sp. 5859, 1. behandlingen er gengivet i Folketingstidende 1986/87, a.st. sp. 7810 ff. Retsudvalget afgav betænkning over forslaget den 14. maj 1987 (B 99 blad nr. 909). 2. behandlingen er gengivet a.st. sp. 11875 ff.

Lovforslaget svarer på de fleste punkter til lovforslag nr. L 72 som blev fremsat den 11. november 1987, Folketingstidende 1987/88, tillæg A, sp. 1606 ff. 1. behandlingen er gengivet i Folketingstidende 1987/88, Folketingets forhandlinger, sp. 2657 ff. Der er i forhold til det tidligere lovforslag foretaget enkelte redaktionelle ændringer. Endvidere er reglerne i §§ 5 og 6 i det tidligere lovforslag ændret, således at der ikke længere stilles krav om, at virksomheden skal være 100 pct. dansk ejet og ledet. Der henvises herved til lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 4.

2. Ved lovforslagets udarbejdelse er udgangspunktet taget i den gældende lov, idet de forslag, der er nævnt i folketingsbeslutningen, er indarbejdet. Endvidere er der foretaget forskellige ændringer i den gældende lovgivning på mindre væsentlige punkter. Disse ændringer er der redegjort for i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser. Endelig har der fundet en vis modernisering sted af lovtæksten.

Den gældende lov, jf. lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986, er optaget som bilag til lovforslaget.

3. Efter folketingsbeslutningen skal der indføres en tidssvarende definition i loven af, hvad der forstås ved krigsmateriel. Lovforslaget indeholder i overensstemmelse hermed i § 1 en afgrænsning af begrebet krigsmateriel. Dette begreb er efter de gældende regler fastlagt ved anordning nr. 238 af 16. juli 1937 om, hvad der forstås ved krigsmateriel. Anordningen omfatter de typer af krigsmateriel, man kendte i 1937, og nogle dele hertil. Krigsmateriel af nyere dato, samt visse dele til sådant krigsmateriel, er i et vist omfang i praksis anset for omfattet af krigsmaterielbegrebet. Afgørende for, om dele til krigsmateriel i praksis er blevet anset for omfattet af lovens bestemmelser, har været, om delene udelukkende har fundet anvendelse til militær brug, eller om de tillige har en civil anvendelse. Lovforslaget betyder på dette punkt, at spørgsmålet om, hvad der omfattes af loven, bestemmes efter nogle generelle kriterier.

4. Ved lovforslagets § 2 fastholdes kravet om, at krigsmateriel kun må fremstilles med tilladelse fra justitsministeren.

Efter den gældende lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m. kan tilladelse kun gives til virksomheder, der er 100 pct. dansk ejet og ledet. Gennemførelsen i sin tid af denne regel, skal ses i sammenhæng med den særlige situation i 1937, hvor man lagde afgørende vægt på at hindre tysk indflydelse på dansk krigsmaterielproduktion. Dertil kom, at kravet ikke havde synderlig betydning for dansk industri, der, så vidt vides, ikke på daværende tidspunkt indgik i internationalt samarbejde om produktion af krigsmateriel.

Under udarbejdelsen af lovforslaget har Industrirådet redegjort for nødvendigheden af, at kapitalkravet lempes. Også Industriministeriet og Udenrigsministeriet har peget på det ønskelige i en lempelse af kapitalkravet.

Bestemmelsen om, at hele kapitalen skal være på danske hænder, har ikke betydning for danske myndigheders muligheder for at sikre, at danske interesser varetages i forbindelse med produktionen. Sikringen heraf må ske gennem reglerne om kontrol med

virksomhedernes produktion og reglerne om eksport af krigsmateriel. Det stigende internationale samarbejde navnlig i såvel Nato-regi som blandt de europæiske Nato-lande om udvikling og produktion af krigsmateriel tilsiger, at der åbnes mulighed for, at udenlandsk kapital – i hvert fald i begrænset omfang – kan indgå som ansvarlig kapital i danske virksomheder, der har produktionstilladelse.

Et samarbejde om udvikling og produktion af krigsmateriel åbner endvidere mulighed for udveksling af teknologisk viden af betydelig interesse også for danske virksomheders civile produktion. Et samarbejde herom med udenlandske virksomheder, f.eks. i form af joint ventures, forudsætter ofte, at de samarbejdende virksomheder med henblik på fælles investeringer udveksler mindre andele af selskabskapitalen, og at de samarbejder på bestyrelsesplan.

Baggrunden for forslaget til ændring af §§ 5 og 6 er derfor samtidig med at åbne mulighed for begrænset udenlandsk kapital at give mulighed for, at de udenlandske investorer i en vis mindre udstrækning kan få sæde i selskabets bestyrelse. Derfor foreslås § 5 ændret således, at op til 20 pct. af bestyrelsespladserne kan besættes med udenlandske statsborgere.

Kravet om, at direktører og prokurister skal være danske statsborgere, fastholdes.

Ændringsforslagene medfører ikke nogen nævneværdig udenlandsk indflydelse på produktionen og medfører ingen ændring i den kontrol, virksomhederne er undergivet. Det er således fortsat Statens Våbenkontrol, der påser, at loven overholdes. Forslagene vil imidlertid kunne have stor betydning for dansk industris mulighed for at deltage i internationale projekter, der kan være værdifulde for industriproduktionen både i den militære og den civile sektor. Ska-bes der ikke en sådan mulighed, kan tab af danske arbejdspladser på længere sigt befrygtes.

I overensstemmelse med folketingsbeslutningen er der i § 15 indarbejdet en bestemmelse om, at den, der nægter at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel ikke derved fortaber retten til arbejdsløshedsdagpenge eller sociale ydelser. Bestemmelsen er udformet i samarbejde med Arbejdsministeriet og Socialministeriet.

Endvidere er der i § 8 indarbejdet en bestemmelse om, at justitsministeren hvert år afgiver en beretning til det udenrigspolitiske nævn om omfanget og arten af tilladelser til at producere krigsmateriel.

5. Forslaget indeholder endelig i § 17 en ændring af våbenlovens § 6 om eksport af våben og krigsmateriel. Affattelsen er i overensstemmelse med beslutningsforslaget.

Som nævnt i Udenrigsministeriets skrivelse af 14. maj 1987, som Justitsministeriet sendte til retsudvalget den 19. maj 1987 i forbindelse med beslutningsforslagets behandling i Folketinget, medfører formuleringen en vis lempelse i forhold til den gældende danske våbeneksportpolitik. Udenrigsministeriet udtalte i den nævnte skrivelse bl.a.:

»Der er dog i det mindste ét punkt, på hvilket ændringsforslagets formulering i henhold til bogstaven i virkeligheden er mere lempelig end den hidtidige politik. FN-pagtens artikel 51 anerkender udtrykkeligt medlemmernes ret til individuelt eller kollektivt selvforsvar i tilfælde af et væbnet angreb. Ændringsforslaget åbner således i princippet adgang til at meddele eksporttilladelse til lande, der er involveret i krigshandlinger, såfremt disse er et resultat af væbnet angreb på det pågældende land.

Ifølge gældende praksis er forekomsten af krigshandlinger i sig selv tilstrækkelig grund til, at eksporttilladelse nægtes, uanset om der er tale om en »aggression« eller legitimt selvforsvar i FN-pagtens forstand. Det bør i denne forbindelse tilføjes, at krigsførende lande ofte påberåber sig FN-pagtens artikel 51, selv hvor berettigelsen heraf er tvivlsom, eller der er tale om åbenbart misbrug.

Man kan endvidere forestille sig, at et land, hvis styre på ingen måde kan forventes at ville gribe til »intern undertrykkelse«, befinder sig i en region, hvor forholdene i almindelighed er ustabile, uden at der nødvendigvis er tale om en krigslignende tilstand. Der kan eksempelvis forekomme grænseincidenter eller flygtningeproblemer. Endvidere kan man forestille sig interne stabilitetsproblemer – strejker, trusler om revolution – uden at der er tale om borgerkrig eller undertrykkelse.

Ligeledes i disse tilfælde ville en bogstavelig fortolkning af ændringsforslaget ikke stille sig hindrende i vejen for meddelelse af eksporttilladelse, modsat den sandsynlige negative afgørelse ifølge gældende praksis.

Alt i alt forekommer den gældende våbeneksportpolitiske praksis fuldt ud at tilgodesee de samme hensyn som ændringsforslaget, som tilmed i forhold til den førte politik repræsenterer en principielt vidtrækkende lempelse med nærliggende risiko for misbrug.«

Folketingets Retsudvalg har under den tidligere behandling af lovforslaget ved skrivelse af 27. november 1987 til justitsministeren, spørgsmål 5, anmodet om en uddybning af Udenrigsministeriets udtalelse, og Udenrigsministeriet har i den anledning i skrivelse af 5. januar 1988 udtalt følgende:

»Når Udenrigsministeriet i sin skrivelse af 14. maj 1987 konkluderer, at en bestemmelse som det forelig-

gende lovforslags § 17, nr. 2, repræsenterer en principiel vidtrækkende lempelse med nærliggende risiko for misbrug, skyldes det de anvendte kriterier, hvorefter våben ikke kan antages at ville blive anvendt »i strid med FN-pagten eller til intern undertrykkelse«.

Som nævnt i skrivelse af 14. maj 1987 åbner disse kriterier mulighed for våbeneksport til lande eller områder, hvor der efter hidtidig praksis *ikke* ville blive givet eksporttilladelse.

Et eksempel af denne art er et land, der forsvarer sig mod et angreb fra en anden stat. En sådan udøvelse af selvforsvar er tilladt efter FN-pagten, og eksport af krigsmateriel til det pågældende land ville derfor ikke være i strid med ændringsforslaget. Derimod ville eksporttilladelse i et sådant tilfælde efter nugældende praksis blive nægtet, idet det afgørende er, at landet faktisk er involveret i krigeriske begivenheder – ikke om våbnene anvendes i strid med FN-pagten m.v.

Det bør i denne forbindelse understreges, at det i praksis i mange tilfælde ville være særdeles vanskeligt at skønne over, hvorvidt våben kan antages anvendt »i strid med FN-pagten eller til intern undertrykkelse«. Stater, der er involveret i krigshandlinger, vil f.eks. ofte hævde, at de handler i selvforsvar som tilladt efter FN-pagten. Udover at indebære en lempelse ville de nævnte kriterier i ændringsforslaget således være vanskelige at administrere i praksis, ligesom de foretagne skøn, i tilfælde af afslag på eksporttilladelse, i højere grad ville kunne belaste forholdet til vedkommende stater end afgørelser truffet på det hidtidige – mere objektivt prægede – grundlag.«

6. Lovforslaget er samtidig med fremsættelsen sendt til udtalelse hos Arbejdsministeriet, Forsvarsministeriet, Industriministeriet, Socialministeriet, Statsministeriet, Udenrigsministeriet og Industrirådet.

7. Lovforslaget forventes ikke at få administrative eller økonomiske konsekvenser af betydning for det offentlige.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1, stk. 1

Bestemmelsen fastslår i *stk. 1*, hvad der skal forstås ved krigsmateriel.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger indeholder den gældende lov ikke nogen afgrænsning af, hvad der skal forstås ved krigsmateriel. Det er fastlagt i en kongelig anordning fra 1937. Denne anordning omfatter stort set de typer af krigsmateriel, som man kendte i 1937, og visse dele hertil.

I praksis har man ved en udvidende fortolkning af anordningen i et vist omfang inddraget genstande, der ikke er nævnt i anordningen, under den gældende lov. Det drejer sig navnlig om genstande, der klart bør være omfattet af lovgivningen om krigsmateriel, og som ikke var kendt i 1937, f.eks. dele til raketter. På den anden side har militært radioudstyr fremdeles været holdt uden for krigsmateriellovgivningen, da kommunikationsudstyr ikke er nævnt i anordningen.

§ 1, *stk. 1, nr. 1*, betyder, at enhver form for materiel, der er specielt konstrueret til militær anvendelse, er omfattet af loven. Radioudstyr, der er specielt konstrueret til militært brug, vil således også være omfattet. Materiel, der finder civil anvendelse, omfattes ikke. Dette svarer til den gældende lovgivning.

Krigsmaterielbegrebet omfatter alle fysiske ting bortset fra levnedsmidler, men ikke know-how og lignende immaterielle produkter.

Om § 1, *stk. 1, nr. 2*, bemærkes, at den gældende lovgivning om krigsmateriel omfatter så godt som alle skydevåben. Lovforslaget omfatter på samme måde som udgangspunkt alle skydevåben, også selv om de ikke er specielt konstrueret til militær anvendelse. Lovforslaget undtager dog skydevåben, der er specielt konstrueret til jagt, sport og lignende, idet der ikke er nogen rimelig begrundelse for at lade disse våben, der er uden militær interesse, være omfattet. Fremstilling af disse våben kræver tilladelse efter våbenloven.

Krudt og sprængstoffer anvendes i vidt omfang til civile formål, men på grund af deres særlige betydning i militære sammenhænge er de – som efter gældende lovgivning – omfattet af loven og medtaget som *nr. 4*. Der er dog, som efter den gældende lov, mulighed for at undtage fremstilling af disse ting, jf. § 14, *stk. 1, nr. 2*.

§ 1, *stk. 1, nr. 5*, omfatter komponenter og dele, der er specielt konstrueret til at anvendes i krigsmateriel. Anordningen fra 1937 nævner i et vist omfang dele til forskellige former for krigsmateriel, og i praksis har man ved udvidende fortolkninger medtaget andre komponenter og dele. Det afgørende synspunkt har her været, om komponenterne og delene udelukkende har en militær anvendelse, eller om de også har en civil anvendelse. Hele spørgsmålet, om hvilke komponenter og dele der er omfattet, har dog givet anledning til tvivl. Bestemmelsen vil betyde, at spørgsmålet, om hvilke komponenter og dele der omfattes, fastlægges efter et generelt kriterium, der svarer til det synspunkt, som har været dominerende i den hidtidige praksis. Komponenter og dele, der også finder civil anvendelse, vil således fortsat ikke være omfattet af loven.

F. t. l. om krigsmateriel m.v.

Efter § 1, stk. 2, er virksomheder, som staten ejer, ikke omfattet af loven. Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til den gældende lovs § 9, stk. 1.

Grunden til, at denne retstilstand foreslås opretholdt, er, at sådanne virksomheder, der omfattes af § 1, stk. 2, er underlagt en minister, der har både det retlige og politiske ansvar for virksomheden. Disse virksomheder er således i forvejen underkastet et sådant tilsyn fra det offentlige, at det er fundet naturligt at foreslå den hidtidige retstilstand opretholdt.

Det tilføjes, at våbenlovens eksportbestemmelser også finder anvendelse for virksomheder, staten ejer. Virksomhederne skal således i hvert enkelt tilfælde have tilladelse fra justitsministeren, når våben og krigsmateriel skal udføres fra Danmark.

Til § 2

Bestemmelsen fastsætter som den gældende lovs § 1 og § 2, stk. 1, at krigsmateriel kun må fremstilles, hvis justitsministeren giver tilladelse dertil, samt at der kan fastsættes nærmere vilkår for tilladelsen. Det er som udgangspunkt alle dele af fremstillingsprocessen, som omfattes af bestemmelsen. Reparation og lignende af krigsmateriel omfattes ikke af loven. Ændringer af en eksisterende krigsmaterielgenstand, således at den fremtræder som en ny genstand, er derimod omfattet af loven. Virksomheder, hvis arbejde med krigsmateriel er af underordnet betydning, eller som udelukkende fremstiller krudt og sprængstof, har dog efter § 14 mulighed for at opnå dispensation fra visse af lovens bestemmelser.

Stk. 3 giver justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om, hvilke oplysninger, der skal gives i forbindelse med en ansøgning om tilladelse til at producere krigsmateriel. Det kan særligt være oplysninger om virksomhedens ledelse, økonomiske forhold og ejerforhold.

Til § 3

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til den gældende lovs § 2, stk. 2. Det kan f.eks. komme på tale at tilbagekalde en tilladelse, hvis virksomheden tilsidesætter vilkår, som er fastsat for tilladelsen, eller hvis virksomheden får væsentlige økonomiske problemer. Grunden til, at væsentlige økonomiske problemer kan medføre, at en tilladelse tilbagekaldes, er, at denne situation kan indebære en særlig fare for misbrug af produktionstilladelsen. Endvidere kan f.eks. internationale hensyn også begrunde, at en tilladelse tilbagekaldes. Tilbagekaldelsen af en tilladelse medfører ikke erstatningsansvar for det offentlige.

Til § 4

Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til den gældende lovs § 1, stk. 2, med hensyn til krav om dansk statsborgerskab for personligt drevne virksomheder og krav om hjemsted i Danmark for selskaber.

Til § 5

Efter den gældende lovs § 1, stk. 2, skal det fremgå af selskabets vedtægter, at samtlige bestyrelsesmedlemmer, direktører og prokurister skal være danske statsborgere. Efter forslaget opretholdes kravet om dansk statsborgerskab for direktører og prokurister i selve lovteksten. Det er på den baggrund uden betydning at fastholde kravet om, at en bestemmelse herom skal optages i selskabets vedtægter.

Kravet om, at samtlige bestyrelsesmedlemmer skal være danske statsborgere foreslås ændret, således at mindst 80 pct. af bestyrelsesmedlemmerne skal være danske statsborgere. Reglen skal ses i sammenhæng med forslaget § 6, hvorefter en vis mindre del af selskabets kapital kan være udenlandsk ejet. Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 4.

Til § 6

Efter den gældende lovs § 1, stk. 2, kan tilladelse til at producere krigsmateriel ikke meddeles en virksomhed, hvis der er anbragt eller agtes anbragt udenlandsk kapital i virksomheden.

Efter forslaget § 6, stk. 1, foreslås dette krav ændret, således at mindst 60 pct. af selskabskapitalen skal være dansk ejet. Den udenlandsk ejede del af kapitalen må dog højst repræsentere 20 pct. af stemmerne. Som nævnt under de almindelige bemærkninger, pkt. 4, er hensigten med forslaget især at gøre det muligt for danske virksomheder at indgå i det stigende internationale arbejde navnlig i såvel Nato-regi som blandt de europæiske Nato-lande om udvikling og produktion af krigsmateriel.

Normalt vil 20 pct. af stemmerne på en generalforsamling ikke have nogen bestemmende indflydelse. I særlige tilfælde kan en mindre andel end 20 pct. af stemmerne imidlertid have bestemmende indflydelse. Dette vil således kunne være tilfældet, såfremt de øvrige aktier er fordelt på et stort antal aktionærer.

Bestemmelsen i lovforslagets § 6, stk. 2, sikrer derfor, at udlændinge heller ikke indirekte, f.eks. gennem aktiebesiddelser i andre danske selskaber og lignende, eller på grund af spredningen af aktierne kan opnå en bestemmende indflydelse på en virksomhed, der producerer krigsmateriel.

Efter den gældende lovs § 1, stk. 2, skal det fremgå af selskabets vedtægter, at aktierne skal lyde på navn. Efter bestemmelsen i lovforslagets § 6, stk. 3, opretholdes kravet om, at aktierne skal noteres på navn i selve lovteksten. Efter aktieselskabslovens § 4, stk. 1, nr. 11, skal dette anføres i selskabets vedtægter.

Til § 7

Efter den gældende lovs § 8, stk. 2, kræver det justitsministerens samtykke at ændre vedtægter, udvide aktiekapitalen eller optage lån. Kravet om justitsministerens samtykke til ændring af vedtægter og udvidelse af aktiekapitalen, har ingen betydning for kontrollen med virksomhederne. Det afgørende er, at virksomhederne overholder lovens bestemmelser, hvilket påses af Statens Våbenkontrol. Da bestemmelserne således giver anledning til unødigt administration, er de ikke medtaget i forslaget.

Reglen i den gældende lov om, at Justitsministeriet skal give samtykke til låneoptagelse, synes også overflødig, når der er tale om lån fra danske långivere.

Optagelse af lån kan undertiden give anledning til betænkeligheder, hvis det er udtryk for, at virksomheden står økonomisk svagt. Hvis en virksomhed står økonomisk svagt i en sådan grad, at en fortsættelse af krigsmaterielproduktionen er betænkelig, kan tilladelse efter forslaget § 3 kaldes tilbage. Statens Våbenkontrol vil efter forslaget § 11, stk. 2, få oplysning om virksomhedens økonomi hvert år. For virksomheder, som der er anledning til at føre en mere tæt kontrol med, kan der indhentes oplysninger i fornødent omfang efter reglerne i forslaget § 11, stk. 1 og § 12. Det findes herefter ikke nødvendigt at opretholde kravet om samtykke til indenlandsk låneoptagelse.

Optagelse af lån fra en udenlandsk långiver eller lån, der garanteres af en udlænding, betyder risiko for udenlandsk indflydelse i virksomheden. Den gældende lovs krav om samtykke til en sådan låneoptagelse er derfor opretholdt. Ved afgørelsen af, om tilladelse til udenlandske lån kan meddeles, vil der blive taget hensyn til, om der foreligger en dansk kaution for lånet, samt til, om den udenlandske långiver skønnes at kunne opnå indflydelse i virksomheden i kraft af lånet.

Til § 8

Bestemmelsen er ny og svarer til folketings beslutningens punkt 3.

Til § 9

Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til

den gældende lovs § 3. Bemyndigelsen er aldrig udnyttet, men det anses for mest hensigtsmæssigt at opretholde muligheden for at fastsætte regler om salg af krigsmateriel. Bestemmelsens betydning er begrænset, da det efter våbenlovens § 6 i hvert enkelt tilfælde kræver tilladelse at eksportere krigsmateriel.

Til § 10

Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til den gældende lovs § 4.

Til § 11

Bestemmelsen svarer med mindre tekniske ændringer til den gældende lovs § 5.

Til § 12

Bestemmelsen svarer med nogle tekniske ændringer til den gældende lovs § 6, stk. 1.

Til § 13

Bestemmelsen er en udbygning af den gældende lovs § 7. Den årlige afgift skal dække Justitsministeriets udgifter ved behandlingen af ansøgninger om tilladelser efter denne lov samt udgifterne ved våbenkontrollens tilsyn.

Til § 14

Efter den gældende lovs § 9, stk. 2, kan justitsministeren bestemme, at virksomheder, der udelukkende fremstiller sprængstoffer eller krudt, eller som kun i ringe omfang fremstiller krigsmateriel, undtages fra lovens bestemmelser. Virksomheder, der har dispensation, er således helt undtaget fra loven, herunder også fra reglerne om tilsyn af våbenkontrollen. I praksis har man navnlig givet dispensationer til virksomheder, hvis produktion er af ringe omfang. Disse dispensationer er i almindelighed udformet således, at Justitsministeriet har mulighed for at følge med i, at produktionerne fortsat har et ringe omfang.

Efter den gældende lov kan der kun gives dispensation fra loven til fremstilling af krudt og sprængstoffer og til virksomheder, der fremstiller krigsmateriel i ringe omfang. Efter forarbejderne til loven er der ved fremstilling af krudt og sprængstoffer tænkt på fremstilling til civil brug. I øvrigt kan der som nævnt kun dispenseres, hvis fremstillingen af krigsmateriel er af ringe omfang. I praksis har man ved administrationen af denne regel taget udgangspunkt i, om virksomhedens produktion af krigsmateriel er af forholdsvis beskedent omfang. I andre tilfælde skal der indhentes tilladelse, uanset hvilken karakter pro-

duktionen har. Således kræves der tilladelse til at udføre mindre delprocesser, f.eks. maling eller varmebehandling af genstande, der skal indgå i krigsmateriel. Dette gælder også selv om de pågældende genstande ikke i sig selv er synderligt avancerede i teknisk henseende. Virksomheder, der kun udfører disse underordnede delprocesser, har ikke en sådan forbindelse med produktionen, at der ad denne vej kan fremstilles noget, der fremstår som krigsmateriel i sædvanlig forstand.

Forslagets § 14 åbner derfor mulighed for, at virksomheder, der alene beskæftiger sig med underordnede delprocesser, også kan opnå dispensation. Samtidig indebærer forslaget, at en dispensation alene betyder, at virksomheden undtages fra bestemmelsen i §§ 2-7, det vil navnlig sige kravet om tilladelse efter § 2 og kapital- og ledelseskravene, mens virksomheden principielt er omfattet af Statens Våbenkontrol. Det er dog ikke meningen med denne ændring, at virksomheder, der får dispensation, skal underkastes et lige så intensivt tilsyn, som andre virksomheder, men det forekommer rigtigt at åbne mulighed for, at våbenkontrollen kan foretage nærmere undersøgelser, hvis der er særlig anledning hertil.

Ved anvendelsen af § 14, stk. 1, nr. 3, vil der blive lagt vægt på, om delprocessen er et mindre led i den samlede produktion, og om delprocessen efter sin karakter også foretages på civile komponenter, f.eks. sprøjtemaling og varmebehandling. Endvidere vil der blive lagt vægt på karakteren af den komponent, som processerne foretages på.

Til § 15

Bestemmelsen, der er udarbejdet i overensstemmelse med folketings beslutningens punkt 4, er ny, og vedrører lovgivning, der henhører under Arbejdsministeriet og Socialministeriets område. Det følger af bestemmelsen, at der ikke kan knyttes nogen form for rettighedstab eller sanktioner i øvrigt efter de nævnte love ved nægtelse af at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel. Sager om de omhandlede ydelser behandles af de myndigheder, der træffer afgørelse efter henholdsvis arbejdsløshedsforsikrings-

loven og bistandsloven. Efter stk. 2 gives der bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om anvendelsen af stk. 1, 1. pkt. Der kan herunder fastsættes straffesanktionerede regler om tavshedspligt for så vidt angår medarbejdere ved A-kasser angående oplysninger om, hvorvidt en virksomhed fremstiller krigsmateriel.

Til § 16

Bestemmelserne indeholder lovens straffebestemmelser.

Til § 17

Nr. 1, er indsat for – som det synes forudsat i folketingsbeslutningen – at sikre, at det er det samme begreb om krigsmateriel, der anvendes i forbindelse med sager om fremstilling af krigsmateriel og sager om eksport. Den nuværende § 6 i våbenloven indeholder ingen afgrænsning af, hvad der skal forstås ved »materiel til land- sø- eller luftkrig«. Efter praksis er genstande med militære specifikationer omfattet. Endvidere er efter praksis visse genstande, der ikke har særlige militære specifikationer, men som skal anvendes i en militær sammenhæng omfattet. Bestemmelsen i den gældende våbenlov har således et bredere anvendelsesområde end loven om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.v.

Lovforslaget betyder på dette punkt, at kun genstande, der er omfattet af forslagens § 1, omfattes af eksportreglen.

Nr. 2, er formuleret i overensstemmelse med beslutningsforslagets punkt 2. Om betydningen heraf henvises til pkt. 5 i de almindelige bemærkninger.

Ændringsforslaget i nr. 3 skyldes, at der i lov nr. 861 af 23. december 1987 om ændring af våbenloven i det nye § 10, stk. 4, ved en fejl er henvist til retsplejelovens § 73 i stedet for kapitel 73.

Til § 19

Bestemmelsen betyder, at loven fra 1937 fortsat finder anvendelse på Færøerne, indtil denne lov sættes i kraft ved en kongelig anordning.

Bilag

Justitsministeriets lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986

Bekendtgørelse af lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m.

Herved bekendtgøres lov nr. 139 af 7. maj 1937 om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m. med de ændringer, der følger af lov nr. 213 af 4. juni 1965.

§ 1. Det er forbudt uden tilladelse af justitsministeren at tilvirke krigsmateriel.

Stk. 2. Sådan tilladelse kan kun meddeles personer, der har dansk indfødsret, og aktieselskaber, som har deres hjemsted her i landet, og i hvis vedtægter det er bestemt, at aktierne skal lyde på navn, og at samtlige bestyrelsesmedlemmer, direktører og prokurister skal have dansk indfødsret. Tilladelse kan ikke meddeles, når der i den pågældende virksomhed er eller agtes anbragt udenlandsk kapital.

Stk. 3. Hvad der forstås ved krigsmateriel i denne lov, fastsættes ved kongelig anordning.

§ 2. Ansøgning om tilladelse til tilvirkning af krigsmateriel skal – foruden alle fornødne oplysninger om den pågældende virksomhed, dens ledelse og kapitalforhold – indeholde oplysning om, hvilken art af krigsmateriel der agtes fremstillet, samt stedet, hvor fremstillingen skal foregå.

Stk. 2. Tilladelsen meddeles indtil videre og på de nærmere betingelser, som justitsministeren i hvert enkelt tilfælde finder det fornødent at foreskrive; den kan tilbagekaldes, når de fastsatte betingelser ikke er overholdt eller særlige forhold, derunder navnlig internationale hensyn, taler derfor.

§ 3. Ved kongelig anordning kan det bestemmes, at virksomhed med hensyn til salg af krigsmateriel kun må udøves med justitsmini-

sterens tilladelse og på de vilkår, som fastsættes af ministeren.

§ 4. De virksomheder, som omfattes af denne lov, underkastes tilsyn af et dertil nedsat råd (Statens våbenkontrol).

Stk. 2. Rådet består af 5 medlemmer. Justitsministeren udnævner rådets formand, hvorhos 2 medlemmer (valgt blandt hærens og flådens sagkyndige) udnævnes af forsvarsministeren, 1 af ministeren for handel, industri og søfart og 1 af finansministeren.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter efter forhandling med forsvarsministeren nærmere regler om rådets organisation og virksomhed.

§ 5. De af loven omfattede virksomheder er forpligtede til at på tro og love at give rådet alle oplysninger, som dette kræver om produktionsart, omfang, indgåede bestillinger og alle andre forhold, som rådet anser det for nødvendigt at få kundskab om.

Stk. 2. Det påhviler de pågældende virksomheder senest 3 måneder efter regnskabsårets afslutning at tilstille rådet deres årsregnskaber, ligesom de efter derom fremsat begæring er pligtige at give rådet adgang til forretningsbøger af enhver art, aktiebøger, regnskabsbilag, kontrakter m.m.

§ 6. Rådets medlemmer og de til dets bistand ansatte personer, som af rådet bemyndiges der-

til, har ret til, når som helst det ønskes, at få adgang til de virksomheder, som er underkastet tilsyn.

Stk. 2. Rådets medlemmer og de til dets bistand ansatte personer skal iagttage tavshed med hensyn til de forhold, som de i anledning af deres hverv bliver bekendt med.

§ 7. Til bestridelse af omkostningerne ved den i denne lov omhandlede kontrol skal de virksomheder, der er underkastet tilsyn, yde en afgift til statskassen. De nærmere regler om denne afgift fastsættes af justitsministeren.

§ 8. I tilladelser til fremstilling af krigsmateriel, der meddeles aktieselskaber, skal der som vilkår optages bestemmelser til regulering af selskabets årlige udgifter til administration, tantiømer, reparationer, fornyelser, afskrivninger, henlæggelser m.v.

Stk. 2. Et aktieselskab, der fremstiller krigsmateriel, må ikke uden justitsministerens samtykke ændre sine vedtægter, udvide sin aktekapital eller optage lån.

§ 9. Denne lov omfatter ikke statsvirksomheder.

Stk. 2. Justitsministeren er bemyndiget til i det enkelte tilfælde at bestemme, at en virksomhed, der udelukkende fremstiller sprængstoffer eller krudt, eller som kun i ringe omfang fremstiller krigsmateriel, skal være undtaget fra lovens bestemmelser.

§ 10. Ingen statstjenestemand kan være direktør, bestyrelsesmedlem, medlem af repræsentantskab eller være agent for nogen virksomhed, som tilvirker krigsmateriel.

§ 11. Overtrædelse af de i denne lov indeholdte eller i medfør af samme givne bestemmelser straffes med bøde eller hæfte eller under skærpene omstændigheder med fængsel indtil 1 år.

Stk. 2. Sagerne behandles som politisager.

§ 12. Denne lov træder i kraft den 1. juli 1937. Samtidig ophæves § 10 i lov nr. 122 af 28. april 1934 om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m.m.

Stk. 2. De ved nærværende lovs ikrafttræden bestående virksomheder, der fremstiller krigsmateriel, skal, for så vidt de ønsker at fortsætte virksomheden, inden 3 måneder efter lovens ikrafttræden til justitsministeriet fremsætte andragende om den i § 1 omhandlede tilladelse indeholdende de i § 2 omhandlede oplysninger. Indtil afgørelse om, hvorvidt tilladelse kan meddeles, er truffet, kan virksomheden fortsættes som hidtil. Justitsministeren kan tillade, at en allerede bestående virksomhed fortsættes, uanset at der i den pågældende virksomhed inden lovens ikrafttræden er anbragt udenlandsk kapital, ligesom justitsministeren, for så vidt en bestående virksomhed i øvrigt ikke opfylder betingelserne i lovens § 1, hvor forholdene gør det nødvendigt, kan fastsætte en passende frist til at bringe forholdet i overensstemmelse med lovens bestemmelser.

Justitsministeriet, den 15. september 1936

ERIK NINN-HANSEN

/ Hans-Viggo Jensen